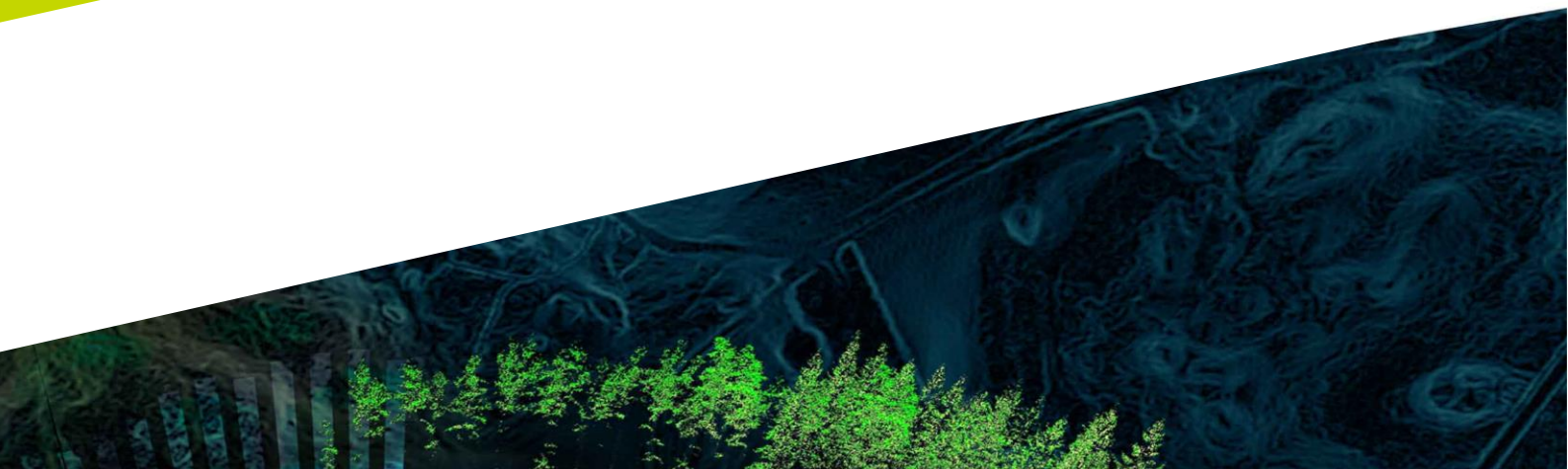

Hur det sociala behovet påverkar den unga hästens inlärning

Emma Malmberg

Seminarieuppsats • 4 hp
HO0135 Hästens biologi II
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Hippologprogrammet
Läsåret 2023_24

Referat

Hästar har sedan urtid varit flocklevande djur. Att hästar både mår och presterar bättre med social kontakt är något som flera studier har påvisat. Syftet med studien är att utforska hur hästens sociala miljö påverkar hästens prestation. Studien ska besvara följande frågeställningar: Hur påverkas den unga hästens inläring av den sociala miljön? Vilka fler faktorer påverkar hästens inläring? Frågeställningarna besvaras genom sammanfattning av fyra vetenskapliga artiklar. Övervägande studier visade att hästens inläring påverkas av dess miljö där det sociala behovet har en stor del. Både hantering och inridningen av den unga hästen underlättades om den fick utöva sina naturliga behov. Resultaten visade att: 1) Hästar som hölls i grupp upplevs enklare att hantera samt rida in samt att hästar som begränsades från en social miljö genom individuell uppstallning med begränsad kontakt visade mer aggression mot sina tränare., 2) Hästar som stallades individuellt visade mer intresse till mänsklig kontakt. 3) Hantering av hästar var enklare då de var uppstallade i grupper av tre. 4) Hästar lärde sig av varandra och kunde utföra en uppgift snabbare med hjälp av en ledare som var den dominanta i flocken. Slutsatsen med denna litteraturstudie är att hästar har ett behov av social kontakt med andra hästar. Om hästen inte får en social kontakt kan den visa aggressivitet vid inläring samt att det tar längre tid att rida in hästen. Människans kroppsspråk har även en stor inverkan på hästens inläring. Hästens ålder, ras och erfarenhet har också en del i huruvida framgångsrik inläringen blir. Följande studier en sammanfattning av vilka fördelar som tillkommer när hästen har en god social miljö. Där inläringen underlättas och hanteringen blir säkrare. Det bästa är om hästar får gå i grupper med daglig kontakt och rörelse.

Nyckelord: Social kontakt, hantering, välfärd

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Problem	5
1.2	Syfte	5
1.3	Frågeställning:.....	5
2	Litteraturstudie.....	6
2.1	Träning av hästar på stall/lösdrift	6
2.2	Hästantering.....	6
2.3	Hästhållning i grupp	7
2.4	Inläring med gruppledare	8
3	Resultat	9
4	Diskussion	10
4.1	Hur påverkas den unga hästens inläring av den sociala miljön?.....	10
4.2	Vilka fler faktorer påverkar hästens inläring?.....	10
4.3	Material och metoder	11
4.4	Slutsats	12
	Referenser.....	13

1 Inledning

Hästen är ett levande flockdjur. Hästar har från det vilda uppfostras och tagit lärdom från sin flock (Sassner & Granswed 2023). Hästarna använder varandra för att upptäcka faror samt försvara sig mot dem (Sassner & Granswed 2023). De anpassar även sin sömn, ättid, förflyttning efter varandra (Sassner & Granswed 2023). Det sociala livet har en stor påverkan på hästen, både när det kommer till välmående samt inläringen av framför allt den unga hästen (Hartmann et al. 2012). Hästen har flera beteendebeståndsbehov som bör tillgodoses för hästens överlevnad varav socialt behov är en av dessa (Sassner & Granswed 2023). Med hänvisning till 1§ i Statens jordbruksverks föreskrifter om hästhållning (SJVFS 2021:30) så ska hästar hållas så att de kan se, höra, känna lukten av samt ha daglig fysisk kontakt med andra hästar i hage/box.

Trots att många ryttare och hästägare har ändrat sin syn på hästens sociala behov är det många hästar som hindras från detta (Hartman et al. 2012). Framför allt tävlingshästar tillhörde den gruppen som har bristande social kontakt där ägarna vill undvika att hästen skadas, dock visade studier på att skaderisken i gruppställning av hästar var minimal (Hartmann et al. 2012). Social gruppställning har fördelar så som exempelvis ökad fysisk aktivitet och bättre hållbarhet. Hästarna blir även mer självsäkra samt mindre reaktiva, det vill säga lugnare framför allt i hanteringen av människan (Hartmann et al. 2012). Studier visar även att hästar som hålls isolerade har större risk att utveckla beteendestörningar som exempelvis vävning, krubbitning och boxvandring (Hartmann et al. (2012). En studie av Rivera et al. (2002) visade att föl som hölls i boxar visade beteende så som att sparka, bita samt slicka på boxväggarna.

Det är viktigt med säkerheten vid hantering, inskolningen samt inridning av den unga hästen (Søndergaard & Ladewig 2004). Søndergaard och Ladewig (2004) visade att hästar som hölls i grupp visar mindre aggressivitet mot människor jämfört med hästar som hölls ensamma. Studien visade även att inläringen och hanteringen var enklare med de hästar som hölls i grupp. Det blir även konsekvenser på hästens välfärd när den är isolerad från andra hästar, bland annat höjd fekal kortisonkoncentration i följd av stress (Hartmann et al. 2012).

1.1 Problem

Övervägande studier har visat att hästens inläring påverkas av dess miljö där det sociala behovet har en stor del. Både hantering och inridningen av den unga hästen underlättades om den får utöva sina naturliga behov. Hästar som inte får socialisera visar mer stereotyper och blir svårare att hantera och ridas.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att utforska hur hästens sociala miljö påverkar hästens prestation i hantering och ridning.

1.3 Frågeställning:

Hur påverkas den unga hästens inläring av den sociala miljön?

Vilka fler faktorer påverkar hästens inläring?

2 Litteraturstudie

2.1 Träning av hästar på stall/lösdrift

Rivera et al. (2002) använde 16 arabhästar (2 år) som var inhysta på lösdrift respektive individuellt i box (6 uppstallade, 6 på lösdrift och 4 i en kontrollgrupp utan träning). Studien som pågick i 28 dagar gick ut på att se skillnaden på träning och inridning mellan uppstallade hästar som hade begränsad social kontakt och hästar som gick på lösdrift. Tränarna använde sig först av en rund paddock/ridbana där hästarna hanterades i gramma och lång lina. Hästarna longerades under en period innan utrustningen introducerades, utrustningen bestod av sadel och träns. När utrustningen introducerades så sattes den av och på upprepande gånger till hästen accepterade utrustningen och stod still. När hästen stod stilla longerades den då igen tills den accepterade utrustningen. Därefter påbörjades uppsittningen i följd av ridning i alla gångarter. Vid studien togs blodprov, mättes hjärtfrekvens samt hästens beteende registrerades med hjälp av ett etogram för att sammanställa resultaten. Studien visade att det tog längre tid för de individuellt uppstallade hästarna att anpassa sig till träningen än de hästar som hölls på lösdrift. De individuellt uppstallade hästarna visade även mer beteenden som inte var önskvärda så som motstånd, sparkar och bockning under ryttare. Slutsatsen var att hästar på lösdrift anpassade sig snabbare till inläringen.

2.2 Hästhantering

Søndergaard och Halekoh (2003) använde 40 hästar för att undersöka reaktionen till mänsklig kontakt. Hästarna var i denna studie lik Søndergaards & Ladewigs (2004) studie uppstallade individuellt och i grupper om tre hästar. De hästar som hölls individuellt, kunde se och höra varandra med inte interagera med varandra. Hästarna var sex månader vid första tillfället av undersökningen som pågick fram till hästarna var 24 månader. Några av hästarna var hanterade tidigare och övriga var inte hanterade mer än korta undersökningar av veterinär och hovslagare. Med ett viss intervall så utfördes studien genom att en okänd person gick in i hästarnas

hage efter de varit ute cirka två timmar, för att undersöka och mäta de individuella respektive grupperade hästarnas reaktion. Den första människan byttes sedan ut mot en ny okänd människa. Detta mättes genom en skala som användes med poäng 1–4 från att hästen flydde/rörde sig bort från människan till att människan kunde röra vid hästen. Detta test utfördes när hästarna var 6, 9, 12, 18, 21 och 24 månader gamla. Detta följdes även av ytterligare test, där den okända personen även skulle interagera med hästarna. När hästarna var 12 månader respektive 24 månader gamla utfördes liknande test och denna gång på ett okänt område för hästarna. Här mättes bland annat hästarnas puls.

Søndergaard och Halekoh (2003) kom fram till att de hästar som hölls individuellt visade ett större intresse för människorna än de hästar som hölls i grupper. Dessa hästar visade mer nyfikenhet. De hästar som tidigare var hanterade visade även lägre hjärtfrekvens. Varken hästarna som var uppstallade individuellt eller i grupp visade någon skillnad på interaktion när människorna byttes ut. Hästarna som var hanterade kom fram till människorna snabbare än de som ej var hanterade. Slutsatsen var att hästens miljö påverkade integrationen med människan, framför allt vid hemmamiljön då hästarna befann sig i en mindre miljö och sökte trygghet hos människorna, det var enklare för hästarna att rymma från människorna i hemmamiljön. Resultaten varierade beroende på hästens ålder då hästarna visade mer nyfikenhet vid ökad ålder.

2.3 Hästhållning i grupp

Søndergaard och Ladewig (2004) gjorde en studie där tjugo hästar var hanterade enligt ett träningschema där de skulle följa olika stadier från 1-43. Stadierna bestod av olika moment som hästarna skulle utföra, bland annat att ledas och hanteras. Åtta hästar var uppstallade individuellt med insyn till andra hästar medan tolv hästar var uppstallade i större gruppbox om tre hästar. Hästarna hade även utevistelse på samma vis i tre timmar om dagen. Hästarna var sex månader till två år där studien utfördes i två perioder under vintern. Hästarna hanterades i tio minuter per träningspass där hästarna tränade att ledas, lyfta hovar, uppsättning och allmän hantering av människan- så som fysisk kontakt. Detta utfördes i olika stadier där undersökningen visade att hästar som hölls i grupper klarade flera stadier totalt sett än de enskilda hästarna. Studien visade att hästar som hölls isolerade och begränsades från social kontakt visade mer aggression mot sin tränare där hästen både bet och sparkade mot den. Dessa hästar tog även mer tid på sig att ”springa av sig” på banan innan de hanterades som var det första stadiet på träningschemat. Slutsatsen var att de hästar som hölls individuellt tog längre tid på sig att klara av stadierna av träningschemat.

2.4 Inläring med gruppleddare

McVey et al. (2018) studerade 36 domesticerade hästar och en mula. Dessa individer hade gått tillsammans i två år innan studien påbörjades. Hästarna var indelade i tre grupper varav en grupp bestod av fjorton hästar (medelålder 3 år), den andra gruppen bestod av tolv hästar (medelålder 12 år) och den sista gruppen som bestod av tjugo hästar och en mula (medelåldern 17 år). Hästarna var olika raser med blandning av häst och ponny. Syftet med studien var att undersöka om hästarna lärde sig av varandra samt kopierade varandras beteende. Detta undersöktes genom att övervaka hästarna från 10–125 meters avstånd med hjälp av kikare. Hästen betraktades som ledare om andra hästar upprepade den individens beteende inom tio minuter. Dessa beteenden var att hästen drack, gick in under tak och när den förflyttade sig. I studien övervakades även beteende som dominans där hästarna bet, sparkades samt jagade andra hästar för att mäta hästens rang i gruppen. I studien hästarna en uppgift som de skulle utföra vilket bestod av hinkar fyllda med foder som hästarna skulle hitta på en bana. Dessa hinkar var utplacerade på olika platser och repeterades 5 gånger där hinkarna flyttades. Detta gick ut på att undersöka hur lång tid det tog innan hästarna hittade hinkarna och om de tog omväg eller inte. Hästarna som snabbare hittade hinkarna fick kolla på när ledaren först utförde uppgiften. Resultatet visade att hästarna som hade en tydlig ledare använde samma väg och snabbare hittade hinkarna fyllda med foder än de hästar som ej hade ledare.

Slutsatsen av McVey et al. (2018) var att de hästar som visade mest dominans var de som var ledare i gruppen och att övriga i gruppen följde deras rörelser och beteenden. Att hästarna även valde samma väg till fodret i hinkarna som ledaren/demonstrerande i gruppen.

3 Resultat

I denna tabell sammanställs resultaten av litteraturstudien, se tabell 1, för att skapa en grund för diskussionen.

Tabell 1. Sammanställning visar nyckelresultat för referenserna i litteraturstudien

Referens	Tema	Material och metoder	Nyckelresultat
Rivera et al. (2002)	Uppstallade hästar och hästar på lösdrift, hantering och inridning.	Videoinspelning och observation utifrån ett etogram	Hästar på lösdrift lärde sig uppgiften snabbare, lättare att hantera.
Søndergaard & Halekoh (2003)	Grupphållning och individuell uppställning, interaktion mellan människa och häst.	Observation utifrån ett etogram	Uppstallade hästar var mer nyfikna och visade mer intresse.
Søndergaard & Ladewig (2004)	Grupphållning och individuell uppställning, hantering.	Observation utifrån ett etogram.	Hästar Uppstallade I grupp var enklare att hantera.
McVey et al. (2018)	Inläring med hjälp av gruppleddare, hästarna ska genomföra en uppgift, med och utan ledare.	Observation.	Hästar lär sig av sin ledare, den mest dominantaste hasten i en grupp. De hästarna med ledare klarar snabbare uppgiften (att hitta olika placerade hinkar med foder).

4 Diskussion

4.1 Hur påverkas den unga hästens inläring av den sociala miljön?

Hästarnas sociala liv är en viktig del för välmående och dessutom underlättar hästens inläring både i form av hantering och inridning, det är något som bland annat Søndergaard & Ladewig (2004), Rivera et al. (2002) och Søndergaard & Halekoh (2003) har kommit till slutsats med i deras resultat. Søndergaard & Ladewig (2004) diskuterade fördelar som fanns med att hästar har social kontakt, så som mer rörlighet, bättre hållbarhet och bättre välmående med mindre risk för stereotypiska beteende. Søndergaard och Ladewig (2004) diskuterar även om säkerheten kring hanteringen av hästar som är inhysta individuellt på stall respektive i grupper av 3 på stall, varav de individuellt uppstallade visade mer aggressivt beteende så som att bita sina tränare. En del av diskussionen i Søndergaard och Ladewig (2004) handlade om säkerheten kring hästhantering och att den var enklare med de grupperade hästarna då de var mer utvilade samt villiga till träning och utveckling på grund av att de fick mera stimulering och rörelse i grupp än individuellt. Rivera et al. (2002) visade att hästar som var inhysta individuellt på box bockade och sparkade mer än de hästar som var inhysta på lösdrift med social kontakt. Søndergaard och Ladewig (2004) visade även att hästarnas inläring var påverkad både innan och efter studien då hästarna som var individuellt uppstallade sprang längre inne på ridbanan innan de kunde hanteras, samt att de inte klarade lika många stadier utifrån etogramet som de hästar som var uppstallade i grupper. Detta visar på att hästarnas inläring påverkas till största del av det sociala behovet där hanteringen och säkerheten blir bättre när hästarna har social kontakt samt att inridningen även kan ske på ett säkrare och mer positivt sätt.

4.2 Vilka fler faktorer påverkar hästens inläring?

Søndergaard och Ladewig (2004) diskuterade vikten i att unghästarna ska uppfostras och växa upp i grupper. Tränare använder till viss del samma kroppsspråk som hästarna vilket i sin tur underlättar hanteringen på de hästar som

hölls i grupp. Detta är även en faktor som påverkar hästens inläring. Att hästarnas inläring kan stödjas med hjälp av ett korrekt kroppsspråk. Att tränaren är dominant och tydlig med sina krav av hästen, det vill säga en tydlig ledare. Detta kan även kopplas till McVey et al. (2018) som studerade hästens inläring med stöd av en gruppleddare, där gruppleddaren visade sig vara den mest dominanta hästen. Som McVey et al. (2018) också lyfter i sin studie lär sig hästarna av varandra, detta kan med andra ord också vara ett sätt för hästen att enklare lära sig nya saker så som inridning och hantering. Det är bland annat vanligt att mer rutinerade hästar används som ledare vid introduktion av exempelvis uteritter. Rivera et al. (2002) diskuterade även andra faktorer som kan ha en inverkan på hästens inläring som miljön, där temperatur och ljus kan påverka samt tränarens erfarenhet och utbildning. Søndergaard och Halekoh (2003) kom även fram till att miljön har en påverkan på hästens inläring, där hästarna i en okänd miljö sökte trygghet hos människan till skillnad från hemmamiljön där hästarna inte visade lika stort intresse för den mänskliga kontakten.

4.3 Material och metoder

Studierna skiljer sig delvis i uppläggen av träning där Rivera et al. (2002) både hanterade och red in hästarna medan Søndergaard och Ladewig (2004) endast hanterar hästarna. Det som Rivera et al. (2002), Søndergaard och Ladewig (2004) har gemensamt är att de använder sig av ett etogram där de analyserar hästarna. Det som kan diskuteras är om etogram är en bra metod, då många har olika syn på vad som är korrekt/inte korrekt. Søndergaard & Ladewig (2004) använde ett schema med olika stadier som hästarna skulle utföra. Utöver de olika stadierna så använde Søndergaard & Ladewig (2004) även en tabell där de analyserade hur många gånger hästarna bet och sparkade samt hur länge de fritt sprang i ridhuset innan inridningen och hanteringen påbörjades. Fördelen med denna metod var att det var tydliga riktlinjer kring vad hästarna skulle genomföra och klara av medan exempelvis Rivera et al (2002) hade ett etogram på hästarnas beteende så som nackens position vid ridning (om den var hög, låg eller mitt emellan), Hästens svans (om den var spänd eller flaxade) och om hästen bockade eller sparkade. Detta etogram styrktes även av blodprov, mätning av hjärtfrekvens och videoinspelning som gör studien mer trovärdig (Rivera et al. 2002).

Søndergaard och Ladewig (2004) och Rivera et al. (2002) studier gick ut på att se hur hästarnas sociala miljö påverkade inläringen, slutsatsen var att hästarna visade mer aggressivitet och motstånd när de hölls individuellt uppstallade. Hästarna i dessa studier var av olika raser, där Rivera et al. (2002) hade arabhästar och Søndergaard & Ladewig (2004) hade danska varmblod. Rivera et al. (2002) hade hästar med en medelålder på 18.6 månader medan Søndergaard & Ladewig (2004)

använde hästar som började vid 6 månaders ålder fram till 2 år ålder det vill säga att denna studie pågick under en längre tid. En eventuell fråga är om den unga åldern har en påverkan på dess beteende och inläring, att även tiden av undersökningen har en stor inverkan. Det som styrker i Rivera et al. (2002) studie är att de använder flera metoder trots att undersökningen pågår under en kortare period. Att Søndergaard och Ladewig (2004) inte använder sig av hästens normalvärden utan endast blotta ögat kan vara en nackdel, fördelen är dock att till skillnad från Rivera et al (2002) så pågår denna studie under en längre period som styrker deras undersökning.

Søndergaard och Halekoh (2003) studerade hästarnas reaktion och beteende vid mänsklig kontakt, huruvida hästarna interagerade med människorna både i sin hemmiljö och i en okänd miljö. Resultatet skilde sig från Søndergaard & Ladewig (2004) och Rivera et al. (2002) då det var den individuellt uppstallade hästen som visade störst intresse för människorna, där diskussionen ansåg att hästarna sökte trygghet hos människorna i en främmande miljö. Det som skiljer sig från Søndergaard & Ladewig (2004) och Rivera et al. (2002) var dock att hästarna hanterades mer i Søndergaard och Halekoh (2003) studie. Att Søndergaard och Halekoh (2003) även hade ett annat syfte som endast bestod av reaktionen på mänsklig kontakt i stället för hantering/inridning har också en påverkan på resultatet. Här kan det diskuteras kring relationen mellan häst och människa, där hästen har en tydlig ledare och trygghet. Søndergaard och Halekoh (2003) liknar McVey et al. (2018) då det handlar om ledarskap och trygghet i grupp. McVey et al. (2018) hade ett annorlunda syfte då studien gick ut på att undersöka hur hästarna lärde sig av varandra genom att utföra olika uppgifter med hjälp av ledare. Dock är McVey et al. (2018) fortfarande kopplat till inläring vilket gör det till en intressant studie att jämföra med.

4.4 Slutsats

Slutsatsen med denna litteraturstudie är att hästar har ett behov av social kontakt med andra hästar. Om hästen inte får en social kontakt kan den visa aggressivitet vid inläring samt att det tar längre tid att rida in hästen. Människans kroppsspråk har även en stor inverkan på hästens inläring. Hästens ålder, ras och erfarenhet har också en del i huruvida framgångsrik inläringen blir. Följande studier en sammanfattning av vilka fördelar som tillkommer när hästen har en god social miljö. Där inläringen underlättas och hanteringen blir säkrare. Det bästa är om hästar får gå i grupper med daglig kontakt och rörelse.

Referenser

- Hartmann, E., Søndergaard, E & Keeling, L. (2012). Keeping horses in groups: A review. *Applied animal Behavior science*, 136 (2-4), ss. 77-87.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0168159111003091>
- McVey, A., Wilkinson, A & Mills, D. (2018). Social learning in horse: The effect of using a group leader demonstrator on the performance of familiar conspecifics in a detour task. *Applied animal Behaviour science*, 209(1-114), ss. 47–54.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0168159118304647>
- Rivera, E., Benjamin, S., Nielsen, B., Shelle, J & Zanella, A.J. (2002). Behavioral and physiological responses of horses to initial training: the comparison between pastured versus stalled horses. *Applied animal Behaviour science*, 78 (2), ss. 235-252. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0168159102000916>
- Sassner, H. & Granswed, I. (2019). *Hästens beteende*. <https://hastsverige.se/om-hastar/hastens-beteende/>. [2023-10-03].
- SJVFS 2021:30. *Föreskrifter och allmänna råd om hästhållning*. Statens jordbruksverk.
- Søndergaard, E & Halekoh, U. (2003). Young horses' reactions to humans in relation to handling and social environment. *Applied animal Behavior science*, 84 (4), ss. 265–280.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S016815910300217X>
- Søndergaard, E & Ladewig, J. (2004). Group housing exerts a positive effect on the behavior of young horses during training. *Applied animal Behavior science*, 87(1–2), ss. 105–118.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0168159103003125>